

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Phimostomvs Scriptvrariorvm Iohannis Dietenbergii
Theologiae professoris profundiss. ac hæreticæ prauitatis
Inquisitoris vigilantiss. co[n]tra hæreticos æditus
Augustæ Anno M.D.XXX.**

Dietenberger, Johann

Coloniæ, 1532

VD16 D 1501

XIII. Libe[r...], etia[m] post peccatu[m], in homine manere arbitrium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29398

Christi, sacerdotis secundum ordinem Melchisedech, deo in memoriam Christi, benedicere & sanctificare, negare eucharistiam esse sacrificium, non potest aliud esse, quam negare Christum, benedixisse & sanctificasse panem & vinum, secundum ritum ac ordinem Melchisedech. Hoc autem quod aliud est, quam Christum negare sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, & spiritum sanctum arguere mendacii, manifestamque in illi impudens dicere blasphemiam, nec hic nec in futuro remissibilem. Quisquis ergo grandis blasphemiae reus esse nolit, plus horreat eucharistiam cum haereticis negare, quam cum apostolo, in nomine & ipso spiritu sancto atque catholicis, confiteri sacrificium, quoniam istud ingens est piaculum, hoc autem omnino caret periculo. Porro quia plures doctissimi plura de hoc eruditissime scripserunt, nodosos cauillos haereticorum doctis sine dissoluentes, iam nostrum restringimus calamum, & ad finem properamus.

Augustae Anno M.D.XXX. Nouembris II.

DE LIBERO ARBITRIO. CAP. X.

OMnium autem perniciosissimum errant Scripturarum liberum hominis arbitrium, plus quam oportet declinantes, & ex libero, post peccatum seruum facientes, imo re ipsa, arbitrii libertatem, quam tamen asserunt scripturae, comprobant apostoli, sacri confitentur interpretes, humanae naturae testatur conditio, sed & totius ecclesiae perpetuus confirmat consensus, pro se negantes, Mechanicis, liberum arbitrium non posse non peccare asserentes, Cum Nouatianis poenitentiam peccatoribus conducibilem negantes, Cum Vnicuersis, deum totius iniquitatis autorem facientes, cuncta de necessitate absoluta, ab illo fieri ac prouenire, confitentur. De quorum singulis erroribus differere non est praesentis instituti, sat nobis erit, ostendere ex diuinis scripturis, manere post peccatum in peccatoribus, liberum arbitrium quo se, non suis tamen meritis, sed diuina miseratione, possunt, modo velint, ad gratiam, ut vocant, gratum facientem, quam nemini quod in se est facienti deus negat, praeparare. ¶ De ea vero libertate loquimur quae naturae libertas dei, nimirum, qua voluntas & si haud semper quod velit assequatur, velle tamen aut

FRENUM LV THERANORVM.

nolle, acceptare seu repudiare, eligere vel reprobare potest quod proponitur & illi vel assentire vel ab eo dissentire. Libertas enim illa, nequaquam in opere complendo, quod multipliciter citra omnem arbitrii libertatem impediri potest, sita est, sed in assensu vel dissensu, in acceptione vel repudio, in electione vel reprobatione voluntatis. Id quod si quis non attenderit, facile in hoc negotio hallucinabitur. At qui diligenter aduerterit, omnes hæreticorum cauillos facile transiliet, qui liberum ideo a peccatoribus negant arbitrium quod se, sua virtute non possunt a peccato, diaboli que potestate liberare. Sed toto, quod dicitur, cælo errant. Non est hæc liberi nostri arbitrii ratio, quod possit quæcūq; velit, aut mox, quod cupit assequatur. Solius hoc dei privilegium est, omnia quæcūq; velit, efficere posse, de quo solo legimus. Omnia quæcūq; voluit fecit, in cælo & in terra, in mari & in omnibus abyssis. Beatorum duntaxat est & erit, quādo deus erit omnia in omnibus, quæ velint mox consequi. Viatorum vero liberum arbitrium ad hæc se nullatenus extendit. Sed in hoc tantum consistit, vt libere possit eligere, aut non eligere, acceptare vel repudiare, quod proponitur. Ideo nāque liberum manere dicimus, etiam post peccatum in peccatoribus arbitrium, quia libera manet in eis potestas ad acquiescendum, aut non acquiescendum, ad assentiendum aut non assentiendum, salutiferæ gratiæ & gratiosæ inspirationi diuinitus illis immissæ, quam deus quantum in se est, paratus est omnibus dare, & per illam, omnes a se auersos, reuocare, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Alioqui non dixisset Paulus. Ignoras quoniā patientia dei, ad pœnitentiam te inuitat vel adducit? Certe si diuina patientia peccatores ad pœnitentiam adducit & inuitat, non modo liberum est illis pœnitere, & a peccato redire, verumetiam, dei benignitas præsto illis adest, vt opituletur. Hinc de Isebele, seruorum dei seductrice, scriptum legimus, dedi illi tempus vt pœnitentiā ageret, & noluit pœnitere a fornicatione sua. Certe si pœnitere noluit, liberum

illi

CAPVT X.

illi fuerat pœnitere, si voluiffet. Nec auxiliũ dei, quatenus id faceret illi defuit, cui deus pro pœnitendo tempus indulfit. Hæc si breuitati non ftuderemus, plurimis diuinæ scripturarum historijs probare possemus, vt de regibz Nabuchodonosor & Pharaone, de publicano & pharisæo, de Cornelio Centurione, de Petro negante & Iuda proditore. Sed interim Christianiffimũ doctorem Augustinum sic de libero, post peccatum, arbitrio scribentem audiamus. Manet (inquit) ad quærendam salutem arbitrij libertas, id est, rationalis voluntas, sed admonente prius eo, & inuitate ad salutem. Id quod sane per primam gratiã fit. Et subdit, Initium ergo salutis nostræ, deo miserante habemus. Vt autẽ accescamus saluiferæ inspirationi, nostræ potestatis est. Vt adipiscamur quod acquiescendo admonitioni cupimus, diuini est muneris. Vt non labamur in adepto salutis munere, sollicitudinis nostræ est, & cælestis pariter adiutori. Vt labamur potestatis nostræ est, pariter & ignauit. Hæc ille. Ecce manifeste dicit, in peccatoribus manere potestatem acquiescendi saluiferæ inspirationi, qua diuina miseratione præuenti, ad bene agendum stimulantur. Manet ergo in eis arbitrij libertas. Id quod manifestioribus verbis fatetur, vbi rursus scribit. Vnde Nabuchodonosor pœnitentiam meruit fructuosam? Nonne post innumeras impietates flagellatus pœnituit, & regnũ, qd pdiderat, rursus accepit? Pharaon autẽ ipis flagellis e durior effectus, & perijt. Hic mihi rationem reddat, qui diuinum auxilium, nimiam alto sapienti corde diiudicat. Cur medicamentum vnus medici confectum, alij ad interitum, alij valuerit ad salutem? Nisi quia Christi bonus odor, alijs est odor vitæ ad vitam, alijs odor mortis ad mortem. Quantum ad naturam, ambo homines erant. Quantum ad dignitatem, ambo reges. Quantum ad causam, ambo captiuũ populũ dei possidentes. Quãtũ ad pœnã, ambo flagellis clemẽter admoniti. Quid ergo fines eorũ facit diuersos? Nisi quod vnus manũ dei lentiẽs, in recordatione propriæ iniquitatis ingemuit. Alter libero, contra dei misericordiffimã veritatẽ, pugna

a

uit

FRENVM LVTHERANORVM.

uit arbitrio. Haecenus Augustinus. En plane confitetur in Pharaone flagitiosissimo, liberum mansisse arbitrium, quo contra diuinam misericordiam pugnauit. Quid dilucidius afferemus? Sed iam idem scripturis astruamus. In euangelio legimus: Dedit eis potestatem filios dei fieri. Quibus eis? An solis iustis? Nequaquam. Nam hi, si qui tales fuissent, haud dubium iam erant, per gratiam iustificati, filij dei. Peccatoribus itaque quantumuis ingentibus, haec potestas allata est, ut si velint, & quantum in se fuerit faciant, filij dei fiant. Propter quod Sanctus Hilarius. i. de Trinitate filios dei fieri non necessitatis esse dicit, sed voluntatis, quia proposito vniuersis dei munere, non per naturam gignentium adfertur filiationis, sed voluntas praemium consequitur. Cui Beatus Augustinus super Iohannem, homilia xiiij, subscribit. Item & diuus Hieronymus ad Damasum & ad Hedibiam. Ambrosius quoque libro primo de Iacobo & beata vita, capite. iij. Tertullianus aduersus Martionem libro secundo. Chrysostrmus homilia lx. super Mattheum. Damascenus libro secundo capite. xxvi, &c.

¶ Porro quid aliud dominus ipse subindicare voluit, ubi ad Hierusalem ait. Quotiens volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti? Si noluit ad salutem congregari, extra salutem fuit. Si dominus eam congregare voluit, ipsa vero noluit, quomodo non liberum illi, praesentissimo dei auxilio, fuit congregari si voluisset? Ad idem pertinet, quod per euangelium, per Prophetas & Apostolos ad poenitentiam peccatores tam crebro monentur, quod omnino frustra fieret, si peccatoribus liberum non sit resipiscere, & a peccatis ad dominum reuertii. Clamant Esaias, Hieremias, Ezechiel, Osee, Iohel & reliqui. Conuertimini & agite poenitentiam. Idem & dominus ipse. Aliter, inquit, peribitis. Poenitentiam age, Beatus Petrus ad Symonem Magum inquit, ab hac nequitia tua. Et Paulus, eos qui veritati resistunt, in mansuetudine corripiendos docet, ne quando deus det illis poenitentiam ad cognoscendum

cendum veritatem, & respiscant a diaboli laqueis, a quo capi-
 titiui tenentur. Non vult em̄ deus peccatores, si Petro cre-
 dimus, perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti. Hinc p
 Zachariam inuitat dicens. Conuertimini ad me, & conuer-
 tar ad vos. Hæc omnia, nonne ostendunt in peccatoribus li-
 beram voluntatem, liberum respiscēdi arbitrium? Vt quid
 enim deus vellet, moneret, præciperet peccatorum conuer-
 sionem, si non sit eis liberum conuerti? Proin, ne quis impos-
 sibilitatem causetur, Dixi, inquit dominus, Conuertere, &
 non est conuersa. Quomodo dominus iuste improperearet
 peccatori non conuerti, si nequaquam esset in potestate pec-
 catoris conuerti? Mandatum hoc, ait scriptura, quod ego p̄-
 cipio tibi hodie, non supra te est, neque procul positum, nec
 in cælo situm, vt possis dicere. Quis nostrum valet ad cælū
 ascendere, vt deferat illud ad nos, vt audiamus atque opere
 impleam? Neque trās mare positum, vt cause ris & dicas.
 Quis nobis poterit transfretare mare, & illud ad nos vsq;
 deferre, vt possimus audire & facere quod præceptum est?
 Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo, vt fa-
 cias illū. Si valde iuxta te est, nedū vt audiāt peccatores qua-
 tenus conuertātur, sed etiam faciant, & opere reuertantur,
 quomodo citra ingentem blasphemiam, volūtatis libertas in
 peccatorib⁹ non monere docebitur? Propter qd Beatus Au-
 gustinus ait. Est igitur liberum arbitrium, quod quisq; esse
 negauerit, catholicus non est. Et rursus. Si non voluntate
 male facimus, nemo obiurgandus ē omnino, aut monēdus.
 Quibus sublati, Christiana lex, & disciplina omnis religio-
 nis auferetur necesse est. Et rursus. Nullo modo cogimur,
 aut retenta præsciētia dei tollere voluntatis arbitrium. Aut
 retento voluntatis arbitrio, deum, quod nephas est, negare
 præsciū futuroꝝ, sed vtrunq; amplectimur, vtrunq; fideliter
 & veraciter confitemur. Hæc de libertate arbitrii sufficere
 credimus ne dum ad astruendum liberum arbitrium. Imo e-
 tiam ad reflendās omnes stuppeas voluntatis libertatem ne-
 gantium, circumuentiones.